

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра іноземної філології і перекладу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан гуманітарно-педагогічного факультету

_____ **Інна САВИЦЬКА**

“_____” _____ 2025 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри іноземної
філології і перекладу

протокол №12 від “10” червня
2025р. Завідувач

кафедри _____ **Світлана АМЕЛІНА**

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Німецька мова та друга
іноземна»

_____ **Неля ЗУЄНКО**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ПОРІВНЯЛЬНА ГРАМАТИКА НІМЕЦЬКОЇ Й
УКРАЇНСЬКОЇ МОВ»**

Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

Спеціальність: В11 «Філологія» (Спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька);

Освітня програма _____ «Німецька мова та друга іноземна»

Факультет (ННІ) _____ Гуманітарно-педагогічний

Розробники: _____ Конончук Інна Валеріївна, старший викладач
кафедри іноземної філології і перекладу

Опис навчальної дисципліни: «Порівняльна граматики німецької й української мов» " є теоретичним курсом, який входить до циклу фахової підготовки, є вибірковою дисципліною та вивчається студентами на 3 курсі. Дисципліна знайомить студентів з типологічними особливостями німецької та української мов, комплексне компаративне вивчення граматичних будов порівнюваних мов, встановлення спільних рис та відмінностей у системах граматичних категорій різних частин мови, системах синтаксичних одиниць.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Порівняльна граматики німецької й української мов» є: закласти теоретичну основу граматики німецької та української мов через порівняння категоріального апарату обох мов; сформулювати у студентів розуміння характеру міжмовних граматичних зв'язків; розкрити основні граматичні трансформації при здійсненні перекладу за відсутності граматичних еквівалентів у порівнюваних мовах; навчити студентів вільного оперування граматичними структурами як в писемному, так і в усному мовленні та вживання граматичних форм на рівні автоматизму.

Освітній ступінь, галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітня програма		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»	
Спеціальність	В 11 Філологія	
Спеціалізація	В 11.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька)	
Освітня програма	Німецька мова та друга іноземна	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	3	
Семестр	6	
Лекційні заняття	16 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	год.
Лабораторні заняття	год.	год.
Самостійна робота	134 год.	год.
Індивідуальні завдання	год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3 год.	

1. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни є системне вивчення, граматичних, словотвірних, лексичних, фразеологічних явищ німецької й української мов, розкриття сучасних понять, методів наукових концепцій, вивчення граматичної будови німецької мови у порівнянні з українською мовою, осмислення універсального та специфічного у німецькій мові для сприяння фаховому мовленню та здійсненню якісних перекладів з української мови на німецьку і навпаки з урахуванням особливостей граматичної структури та будови обох мов.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): формування у студентів розуміння характеру міжмовних граматичних зв'язків і пропорцій; основні граматичні трансформації при здійсненні перекладу за відсутності граматичних еквівалентів; підвищення загальноосвітній рівень студентів та якості їхньої філологічної підготовки.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мови, що вивчається.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

2. Програма та структура навчальної дисципліни «Порівняльна граматики німецької й української мов»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1 Граматична будова німецької та української мов. Зіставна характеристика іменника, займенника і прикметника у порівнюваних мовах														
Тема 1. Предмет і завдання курсу. Визначення граматичної будови мови. Головні відмінності у граматичних будовах німецької та української мов. Теоретична і практична граматики. Морфологія і синтаксис, їх взаємозв'язок. Предмет порівняльної граматики для перекладацької практики.		24	2	2			20							
Тема 2. Основні граматичні (морфологічні) поняття. Граматичне значення, граматична форма, граматична опозиція. Граматична категорія. Невідповідність граматичних категорій у різних мовах. Частини мови, їх склад в німецькій та українській мовах.		26	2	4			20							
Тема 3. Порівняльна характеристика іменника в німецькій та українській мовах. Іменник як частина мови. Загальна порівняльна характеристика граматичних категорій іменника в німецькій та українській мовах. Порівняльна характеристика категорії числа. Порівняльна характеристика категорій відмінка. Порівняльна характеристика категорії роду. Категорія означеності/неозначеності в німецькій мові та засоби її відтворення в рідній мові.		14	2	2			10							
Тема 4. Порівняльна характеристика займенників різних розрядів у двох мовах. Займенник як частина мови. Розряди займенників. Граматичні категорії займенників. Зіставлення займенників		16	4	2			10							

різних розрядів в німецькій та українській мовах. Порівняльна характеристика прикметника. Прикметник як частина мови. Семантичні типи прикметників. Граматичні категорії прикметника у порівнюваних мовах. Ступені порівняння прикметників і засоби їх вираження.													
Модульна контрольна робота №1		2		2									
Разом за змістовим модулем 1	3	82	10	12			60						
Модуль 2. Зіставна характеристика дієслова в німецькій та українській мовах. Синтаксис.													
Тема 1. Порівняльна характеристика граматичних категорій дієслова в німецькій та українській мовах. Дієслово як частина мови. Категорія особи. Категорія числа. Категорія часу. Категорія виду. Категорія часової віднесеності та засоби її відтворення в українській мові. Категорія стану. Категорія способу.		26	2	4			20						
Тема 2. Типи синтаксичного зв'язку слів і засоби вираження синтаксичних відносин в німецькій та українській мовах. Типи синтаксичного зв'язку слів - сурядний, підрядний, предикативний. Засоби вираження синтаксичних відносин (форма слова, порядок слів, інтонація, службові слова).		28	2	6			20						
Тема 3. Порівняльна характеристика простого речення в німецькій та українській мовах. Односкладні речення в німецькій та українській мовах. Види підмета, особливості засобів вираження підмета в німецькій мові. Односкладні речення в німецькій та українській мовах. Зіставна характеристика присудка в порівнюваних мовах. Особливості узгодження присудка з підметом у числі. Види додатка в		26	2	4			20						

німецькій та українській мовах. Порівняльна характеристика означення в німецькій та українській мовах. Структурні і функціональні особливості обставини в німецькій мові													
Тема 4. Порівняльна характеристика складного речення в німецькій та українській мовах. Зіставлення складносурядних речень німецької та української мов. Зіставлення різних типів підрядних речень в німецькій та українській мовах. Деякі особливі випадки структурних розходжень між складними реченнями.		16		2			14						
Модульна контрольна робота №2		2		2									
Разом за змістовим модулем 2		98	6	18			74						
Усього годин		180	16	30			134						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Головні відмінності у граматичних будовах німецької та української мов.	2
2	Типи синтаксичного зв'язку слів і засоби вираження синтаксичних відносин в німецькій та українській мовах.	2
3	Порівняльна характеристика іменника в німецькій та українській мовах.	2
4	Порівняльна характеристика займенників різних розрядів у двох мовах	2
5	Порівняльна характеристика прикметника. Прикметник як частина мови.	2
6	Порівняльна характеристика граматичних категорій дієслова в німецькій та українській мовах	2
7	Типи синтаксичного зв'язку слів і засоби вираження синтаксичних відносин в німецькій та українській мовах.	2
8	Порівняльна характеристика речення в німецькій та українській мовах	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і завдання курсу. Головні відмінності у граматичних конструкціях німецької та української мов. Теоретична і практична граматики. Морфологія і синтаксис, їх взаємозв'язок. Предмет порівняльної граматики для перекладацької практики.	2
2	Основні граматичні (морфологічні) поняття. Граматичне значення, граматична форма, граматична опозиція. Граматична категорія.	4

	Невідповідність граматичних категорій у мовах.	
3	Порівняльна характеристика іменника в німецькій та українській мовах.	4
4	Порівняльна характеристика займенників в обох мовах.	2
5	Порівняльна характеристика граматичних категорій дієслова в німецькій та українській мовах. Дієслово як частина мови.	4
6	Типи синтаксичного зв'язку слів і засоби вираження синтаксичних відносин в німецькій та українській мовах.	6
7	Порівняльна характеристика простого речення в німецькій та українській мовах. Односкладні речення в німецькій та українській мовах.	4
8	Порівняльна характеристика складного речення в німецькій та українській мовах.	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналітичні та синтетичні мови. Загальна характеристика.	4
2	Проблема класифікації і принципи виділення частин мови в німецькій мові у зіставленні з українською. Співні випадки виділення частин мови. Частини мови у порівнювальних мовах: а)самостійні частини мови. Загальна характеристика; б)службові частини мови. Загальна характеристика; в) артикль, слова "категорії стану", частки, модальні слова.	4
3	Дієслово. Порівняльна характеристика числа дієслова. Дієслово. Порівняльна характеристика виду дієслів. Дієслово. Порівняльна характеристика часу дієслів. Дієслово. Порівняльна характеристика стану дієслів.	4
4	Дієслово. Порівняльна характеристика способу дієслів. Безособові дієслова у порівнювальних мовах. Система інфінітива у порівнювальних мовах. Його функції. Дієприкметник та дієприслівник у порівнювальних мовах.	4
5	Логіко-граматична категорія модальності. Система модальних дієслів німецької мови у зіставленні з українською. Граматичні форми, значення, функції модальних дієслів німецької мови у порівнянні з українською.	4
6	Омонімія відмінкових форм іменника німецької мови та система відмін і відмінків в українській.	4
7	Множина іменників. Нетрадиційні способи утворення множини. Утворення множини складних іменників. Іменники, що вживаються лише в множині	4
8	Незлічувані іменники. Іменники, що вживаються лише в однині.	4
9	Вживання артикля з назвами речовин. Вживання артикля з абстрактними іменниками. Вживання артикля з власними назвами.	4
10	Категорії синтаксису	4
11	Словосполучення	4
12	Відмінювання прикметників у порівнювальних мовах. Ступені порівняння прикметників.	4
13	Числівник в німецькій та українській мовах. Морфологічна будова та семантична характеристика числівників у двох мовах.	4
14	Розряди числівників у порівнюваних мовах. Валентні ознаки та моделі сполучуваності числівників в німецькій та українській мовах	4
15	Розряди займенників у порівнюваних мовах. Співні випадки виокремлення семантичних класів займенників.	4
16	Кореляція категорій особи, числа, відмінка і роду займенника української мови порівняно з німецькою. Синтаксичні функції займенників у порівнюваних мовах.	4
17	Розряди прислівників у порівнюваних мовах. Явище омонімії прислівниково-прикметникових форм в німецькій мові.	4
18	Ступені порівняння прислівників, способи відтворення при перекладі. Валентні ознаки та моделі сполучуваності прислівників в німецькій та українській мовах.	4
19	Синтаксичні функції прислівників у порівнюваних мовах.	4
20	Займенникові прислівники. Будова, вживання.	4

21	Логіко-граматична категорія відношення та зв'язку. Частини мови, що її виражають, в німецькій та українській мовах: прийменники, прислівникові частки, сполучники	4
22	Морфологічна будова, семантичні ознаки, розряди, значення, функції, комбінаторні моделі прийменників, сполучників і прислівникових часток у порівнюваних мовах	4
23	Логіко-граматична категорія оцінки та службові частини мови, що її виражають, в німецькій та українській мовах: частки, вигукі, модальні слова, слова "категорії стану" у зіставленні	4
24	Порівняльна характеристика морфологічної будови, семантичних ознак, розрядів, значення та функцій часток, вигуків, модальних слів німецької та української мов	4
25	Мовні засоби та способи збереження експресивності та інтенсивності мовної форми при перекладі	4
26	Загальна характеристика синтаксичної будови мови. Основні синтаксичні поняття: синтаксична одиниця, синтаксичне значення, синтаксична форма, синтаксична функція.	4
27	Поняття словосполучення. Загальна характеристика словосполучення. Типи синтаксичного зв'язку в словосполученнях у зіставляваних мовах: узгодження, керування, приєднання.	4
28	Особливості порядку слів у розповідному, питальному, заперечному реченні німецької мови порівняно з українською.	4
29	Повні та неповні речення	4
30	Кореляція понять безособові речення, неозначено-особові речення, називні речення у зіставляваних мовах. Зіставна характеристика комунікативних типів речення у порівнюваних мовах	4
31	Поняття граматичної основи у простому реченні. Головні та другорядні члени речення в німецькій мові порівняно з українською, синтаксичний алгоритм перекладу, способи збереження теморематичних зв'язків при перекладі.	2
32	Структурне розширення простого речення у порівнюваних мовах. Зіставний аналіз відокремлених членів речення. Зіставний аналіз пунктуації простого речення.	2
33	Сурядні речення в німецькій та українській мовах, спірні випадки виділення типів сурядних речень у порівнюваних мовах. Характеристика структури та змісту складносурядних речень.	2
34	Типи та засоби синтаксичного зв'язку, класи сполучників у складносурядних реченнях німецької мови порівняно з українською.	2
35	Підрядні речення в німецькій та українській мовах, спірні випадки виділення типів підрядних речень у порівнюваних мовах	2
36	Класифікація підрядних речень. Характеристика структури та змісту складнопідрядних речень.	2
37	Типи та засоби синтаксичного зв'язку, класи сполучників у складнопідрядних реченнях німецької мови порівняно з українською.	2

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист практичних робіт, проектів;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.

7. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

метод проблемного навчання;
метод практико-орієнтованого навчання;
кейс-метод;
метод проєктного навчання;
метод змішаного навчання;
метод навчання через дослідження;
метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Граматична будова німецької та української мов. Зіставна характеристика іменника, займенника і прикметника у порівнюваних мовах		
Лекція 1	ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати. ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів. ПРН 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію. ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.	-
Практична робота 1.		10
Лекція 2		5
Практична робота 2.		10
Самостійна робота 1.		10
Лекція 3		5
Практична робота 3.		10
Практична робота 4.		10
Самостійна робота 2.		10
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Зіставна характеристика дієслова в німецькій та українській мовах. Синтаксис.		
Практична робота 5-6.	ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності. ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення та використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання. ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.	10
Лекція 6		5
Практична робота 7-8.		10
Самостійна робота 3.		10
Лекція 7		5
Практична робота 8-9.		10
Практична робота 10-11.		10
Самостійна робота 4.		10
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсова робота (за наявності)		-

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре

60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Викладач і студенти зобов'язані керуватися документами, що регламентують освітній процес в НУБіП України (https://nubip.edu.ua/node/12654). Зокрема, роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання практичних занять та модулів відбувається за заявою, яку підписує лектор, завідувач кафедри та декан гуманітарно-педагогічного факультету.
Політика щодо академічної доброчесності	Викладач і студенти зобов'язані керуватися документами, що регламентують академічну доброчесність, антикорупційні дії в НУБіП України (https://nubip.edu.ua/node/166683).
Політика щодо відвідування	Викладач і студенти зобов'язані керуватися документами, що регламентують освітній процес в НУБіП України (https://nubip.edu.ua/node/12654). Так, відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (за погодженням із деканом гуманітарно-педагогічного факультету).

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1640>)
- посилання на цифрові освітні ресурси:
 - Порівняльна граматики німецької та української мов <https://www.youtube.com/watch?v=scUYYdrcXVI>
 - <https://www.youtube.com/@EasyGerman>
 - <http://www.deutsch-lernen.com>
 - <http://www.hueber.de>
 - <http://www.goethe.de>
 - <http://www.langenscheidt.de>
 - <http://deutschlernen-blog.de>
 - <http://www.grammatiktraining.de>

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Амеліна С. М. Інфінітивні конструкції у сучасній німецькій мові. К.: Центр навчальної літератури, 2019.
2. Амеліна С.М. Порівняльна граматики німецької та української мов. навч.-метод. посібник. К.: Sprint print, 2021.
3. Артемчук Г. І., Назарук П. М. Порівняльна типологія німецької та української мов. К.: Вища шк., 2018.
4. Лалаян Л. С. Порівняльна граматики німецької та української мов. Вінниця: Нова книга, 2012.

5. Палиця Г.С. Порівняльна типологія української та німецької мов. Дрогобич, 2010.
6. Bünting K.D., Bergenholtz H. Einführung in die Syntax. Grundbegriffe zum Lesen einer Grammatik. Weinheim: Beltz Athenäum Verlag, 2015.